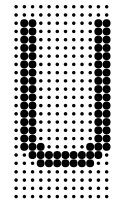

L'originalitat i Internet

Internet, amb les seves dinàmiques basades en l'anonimat, el gregarisme i la difusió massiva d'informació, posa en crisi la noció romàntica de l'originalitat, i amb ella, les d'autoritat i excel·lència. L'autor analitza com es produeix aquesta mena d'interdicció de l'excel·lent i les seves conseqüències, en un mitjà que, com Internet, «exalta la biologia per damunt de la cultura».

Lee Siegel

Crític cultural. Articulista del diari The New York Times.

ns anys enrere em trobava en aquest pati gegant conegut com el campus Google a Mountain View, Califòrnia, parlant a un petit grup de treballadors de Google sobre l'originalitat, entre altres temes. Intentava defensar allò que pensava que era un punt de vista molt poc original.

La cultura, els vaig suggerir, premiava la còpia reeixida i ignorava, o fins i tot denunciava, l'originalitat. Alguns exemples: si un gat que parla aconseguix un milió de visites a YouTube, al cap d'uns dies hi haurà un milió de gats, gossos, fures, etc. que parlen; els concursants d'*American Idol* imiten sempre l'estil d'un cantant famós; les conegudes ironies del *mash-up* són més atractives per al públic que allò d'on prové. Malgrat tot, al mateix temps Internet gaudeix carregant-se figures que han destacat gràcies a alguna fita original. Lady Gaga s'ha fet famosa per imitar la Madonna, però si la Madonna arribés mai a ser enxampada enviant missatges de text insultants sobre Lady Gaga, que Déu l'agafi confessada.

Després de la meva xerrada, algunes persones del públic se'm van apropar i em van començar a pressionar amb el tema de l'originalitat. Una em va preguntar, sense embuts: «Què és el que fa de l'originalitat una cosa tan magnífica?» Era a punt de llançar-me amb seguretat, per no dir suficiència, a fer una explicació una mica condescendent sobre l'originalitat, quan de sobte em vaig adonar que, de fet, no tenia res a dir. L'ines-timable valor de l'originalitat només era un d'aquests pilars que mai havia posat en dubte. Em vaig quedar allà palplantat, a la recerca desesperada d'alguna resposta. «No creus que és important —vaig aventurar-me—, que... d'això... que... mmm... ballem al ritme d'un timbal diferent?» Ja hi tornàvem a ser! En defensa de l'originalitat, acabava de formular un dels calcs més celebrats de la història de la banalitat. Però la resposta d'un dels de Google va ser encara més increïble. «És una gran frase», va dir sense la més mínima ironia.

Actualment ens trobem immersos en una crisi d'originalitat, i en part és culpa de la quantitat rabiosa d'informació que Google ha deixat anar. Estem tan inundats per tot allò que s'escriu i que es diu, i per allò que s'acaba d'escriure i de dir només fa uns segons, que comença a ser impossible saber qui ha estat el primer a dir què. No només això, sinó que, a mesura que la idea de propietat intel·lectual —del dret d'autor— s'ha anat llançant per la finestra, s'ha anat estenent cada cop més la noció que les idees són productes de consum que es poden duplicar. Si Google pot reproduir articles de diaris i revistes sense permís, per què

El plagi és la gran neurosi d'Internet. I fugim del plagi perquè el plagiari s'amaga sota l'anonimat davant dels nostres propis ulls. Igual que el farsant, deixa de ser qui es pensava que era. Esdevé un estrany anònim, capaç de qualsevol cosa.

no haurien de poder copiar al peu de la lletra els estudiants fragments de fonts de consulta virtuals com la Viquipèdia (allò que en anglès es coneix com a *content scraping*) sense citar-ne l'autor?

I si actualment tota la informació és de franc, i si els buscadors d'Internet agrupen totes les formes de coneixement sota la rúbrica «informació», aleshores, l'escriptor que copia de l'obra publicada d'un altre escriptor, no està simplement exercint el seu dret a beure de les fonts públiques? És per això que, mentre que la definició d'originalitat implosiona en el caos capitalista anticapitalista d'Internet, els exemples de plagi es multipliquen. El plagi és la gran neurosi d'Internet. I fugim del plagi perquè el plagiari s'amaga sota l'anonimat davant dels nostres propis ulls. Igual que el farsant, deixa de ser qui es pensava que era. Esdevé un estrany anònim, capaç de qualsevol cosa.

Fins i tot es podria dir que els aparells de lectura electrònica com el Kindle tenen un efecte similar de construir anonimat. L'aparença única del llibre —la idea que hom té de Dostoievski és inseparable d'aquell volum atrotinat de Penguin amb que vam llegir Dostoievski— es dissol a la pantalla gris perla, sobre la qual les paraules de John Donne s'acaben per assemblar a les de J. D. Salinger. La monotonia estètica del nostre univers electrònic en expansió ens fa sentir encara més còmodes amb la idea que l'originalitat és una quimera romàntica.

I, malgrat tot, cal defensar l'originalitat? Potser la noció romàntica d'originalitat que hem heretat i que està tan allunyada de les nostres vides actuals és la raó per la qual, d'entrada, l'originalitat és tan vulnerable. Pot ser que no hi hagi ningú que surti a defensar l'originalitat perquè tot el concepte sona molt vuitcentista. En la nostra era de pretensió d'obertura i transparència democràtica, sona elitista i, fins i tot, autoritària. Pensem en originalitat i pensem en Miquel Àngel, Beethoven, Van Gogh; pensem en genis turmentats i socialment inassimilables. Però som a l'era de l'amistat de format homogeni de Facebook, no dels genis turmentats i socialment inassimilables. No era la seva grotesca paròdia del geni artístic allò que feia tan al·lucinant Michael Jackson? La seva desconstrucció mig banal del romanticisme de l'originalitat podria haver estat un dels darrers sospirs de l'originalitat mateixa.

Pensem en l'originalitat i ens topem també amb la idea que és tossudament, fins i tot hostilment antidemocràtica. La noció d'originalitat com a qualitat enrarida que diferencia allò

Actualment ens trobem immersos en una crisi d'originalitat, i en part és culpa de la quantitat rabiosa d'informació que Google ha deixat anar.

individual d'allò que els sociòlegs acostumaven a anomenar «la massa» la va formular fredament Ortega y Gasset:

Homes així pretenen alterar el decurs de les coses; refusen repetir els gestos que els costums, la tradició o els instints biològics els obliguen a fer. Aquests homes que anomenem herois, perquè ser heroi significa ser un entre molts, ser un mateix [...]. Si refusem que les nostres accions estiguin determinades per l'herència o per l'entorn és perquè busquem basar l'origen de les nostres accions en nosaltres mateixos, i només en nosaltres mateixos. La voluntat de l'heroi no és la dels seus ancestres o la de la societat, sinó la seva pròpia. Aquesta voluntat de ser un mateix és l'heroisme.

No crec que hi hagi originalitat més profunda que aquesta originalitat «pràctica», activa, de l'heroi. La seva vida és una resistència permanent a tot allò que és habitual i acostumat.

En el sentit d'Ortega d'aquesta paraula, aquest tipus d'«originalitat» és un tipus d'excepcionalisme. És el romanticisme del geni, de la persona amb dons innats que l'eleva per sobre de la resta de ciutadans. Els fundadors d'Internet, enfilats als sentiments radicalment igualitaris de la contracultura dels anys seixanta, tenien precisament al cap aquesta originalitat imperial i imperiosa quan van concebre un mitjà capaç de donar veu a tothom, sense tenir en compte els mèrits individuals de cadascú. Aquests utòpics d'Internet seguien una rica tradició nord-americana, una tradició que va adoptar la meitat de la definició d'originalitat d'Ortega i en va descartar la resta, molesta i antidemocràtica. A la vida d'Estats Units, l'originalitat pot ser la palanca que et permet saltar per sobre de «l'herència o l'entorn», en paraules d'Ortega, per no dir res de superar els obstacles dels grupets, les classes i els clubs privats. L'ideal d'originalitat democràtica americana es pot dir que arrenca amb la idea de geni de finals del segle XVIII i principis del XIX europeus. Fou aleshores quan els romàntics van substituir la idea de geni i personalitat única per la de dret de naixement i classe. Tanmateix, als Estats Units, el geni no tenia res a veure amb l'originalitat. El fet simple i sobirà de ser un mateix constituïa la teva originalitat. Com va dir Rousseau, «Je sens mon coeur et je connais les hommes». Però als Estats Units no calia ser Rousseau per ser un original. Només havies de sentir els teus propis sentiments.

A mesura que la idea de propietat intel·lectual —del dret d'autor— s'ha anat llançant per la finestra, s'ha anat estenent cada cop més la noció que les idees són productes de consum que es poden duplicar.

Aquesta originalitat democràtica quedava molt allunyada de la idea d'individualitat heroica, o de geni romàntic, o del mèrit excepcional que té pràcticament tothom —des del progressista al conservador, des del d'esquerres fins al reaccionari— que pensa que l'originalitat és el quid de l'expressió cultural. Als Estats Units, l'exclusivitat que conferia l'originalitat era precisament allò que convertia l'originalitat en un fet social inquietant. Els nord-americans adoren tot allò que és únic, però detesten l'autoritat que aquesta unicitat confereix. És per això que hi ha crítics socials com Marshall McLuhan i Susan Sontag que van considerar que la teatralitat —l'actuació, l'adopció de models— era la tendència dominant de la vida als Estats Units després de la Segona Guerra Mundial. Un dia ets casat i tens fills; l'endemà ets solter i t'has fet aventurer. Si vas passant d'un paper a l'altre, si en el decurs de fer veure que ets un altre dius o crees alguna cosa original, la teva originalitat no esdevé amenaça. No eres tu qui l'expressava, era el teu personatge.

Aquestes són dues de les forces bàsiques que impulsen Internet: el desig d'arrenca l'originalitat de qualsevol tipus de fita cultural i la idea que l'originalitat suprema és la capacitat d'interpretar un paper. Parlem primer del desig de divorciar l'originalitat de la cultura.

«Tot allò que és excel·lent —va dir Spinoza— és al mateix temps difícil i rar.» Això representa un anatema per l'igualitarisme d'Internet. L'excel·lència comporta la seva pròpia autoritat, la qual cosa és inacceptable en un regne on la igualtat es defineix en termes de monotonia. A Internet, l'opinió allunya l'argument, perquè un argument resulta més convincent quan es fa d'una manera que reflecteix la individualitat d'aquell que argumenta. Però una opinió és quelcom que comparteix molta gent, no porta trets distintius de la individualitat de l'opinador. Aquesta monotonia d'opinió tan tranquil·litzadora i gregària és el motiu pel qual una diferència d'opinió desencadena tanta fúria a Internet. L'opinió diferent insinua una personalitat i un temperament diferents. Assenyala cap a la unicitat, l'originalitat inassimilable que caracteritza cada vida.

Aquestes són dues de les forces bàsiques que impulsen Internet: el desig d'arrencar l'originalitat de qualsevol tipus de fita cultural i la idea que l'originalitat suprema és la capacitat d'interpretar un paper.

A fi de fer complir la prohibició de l'excel·lència, i de qualsevol tipus de diferència que pogués indicar la presència d'originalitat i, per tant, d'amenaça a l'autoritat, Internet exalta la biologia per damunt de la cultura. Magnífica mil vegades més aquesta tradició americana d'exaltar allò que és individual no basant-se en un do, ni tan sols en un mèrit, sinó simplement pel fet de ser un individu.

Tenint en compte que l'objectiu de la cultura és sempre representar allò que és humà, el simple fet de ser humà esdevé ara qualificació suficient per dedicar-se a l'expressió cultural. No cal que siguis divertit, per ser comediant; només has de presentar-te com a comediant i insistir que estàs fent bromes. El resultat és sovint una crua caricatura de l'igualitarisme en què cada vegada hi ha més gent que, un cop que s'ha presentat com algun tipus de creador de cultura d'un o altre tipus, de sobte s'adona que una identitat professional requereix un coneixement i una formació professionals i es troben perduts a l'hora de practicar allò que diuen que són. I així acaben per repetir merament el seu dret a ser aquell qui volen ser, una declaració incessant de l'ego que sovint adopta forma de mofa o ràbia contra les elits privilegiades que es considera que barren el pas a la majoria. La proclamació de la mateixa vida com a professió —l'elevació de la biologia per damunt del talent i el coneixement— és probablement el motiu pel qual bona part de la cultura virtual consisteix en bromes i mofes adolescents que tenen a veure amb el cos. Òbviament, el resultat de la gent incapaç de practicar allò que diuen que són és la profusió de còpies insegures d'estils que en el passat van ser populars i van triomfar. I aquesta és exactament la qüestió. La fita és esdevenir popular i tenir èxit com si fossis original, sense caure realment al parany de la mateixa originalitat elitista i divisiva.

L'altra força que dona forma a la dinàmica d'Internet és la idea que l'originalitat més profunda és la tècnica amb la qual un pot interpretar un paper —és a dir, la capacitat de distanciar-se d'allò que un diu o crea. Posem per cas l'estesa convenció de l'anonimat a la xarxa. Sembla com si fos el compliment del somni de democràcia radical a Internet. Sota el vel de l'anonimat pots ser tan original com vulguis; no obstant això, el mateix fet de l'anonimat significa que la teva originalitat no et dotarà de cap tipus d'autoritat social o cultural. O posem la barreja que fa Google de tot el coneixement per convertir-lo en informació, i la seva barreja de les fonts d'informació entre elles. La llarga llista de resultats de la cerca acaben per assemblar-se els uns

Pot ser que no hi hagi ningú que surti a defensar l'originalitat perquè tot el concepte sona molt vuitcentista. En la nostra era de pretensió d'obertura i transparència democràtica, sona elitista i, fins i tot, autoritària.

als altres. Productes de ments humanes totalment diferents esdevenen intercanviables. Acabem tenint el producte original, però al mateix temps alliberat de la responsabilitat de la propietat exclusiva.

Potser una democràcia que havia reivindicat la meritocràcia sovint acabant en una farsa havia de purgar els seus fraus d'aquesta manera. Potser el travestí d'Internet, paròdia i assassinat de l'originalitat, va ser la seva manera de castigar les anomenades societats democràtiques per utilitzar l'originalitat com la fulla de parra que amaga les palanques secretes de l'herència i l'entorn, i els clubs i grups privilegiats que se suposava que l'originalitat havia d'esquivar.

I amb tot, la mateixa Internet ha patit una perversió de les seves intencions. En comptes d'alliberar la gent de ser ells mateixos, la convenció de l'anonimat —l'hàbit de suprimir la teva identitat— ha fet que la gent tingui por de fer qualsevol cosa que no sigui cridar amb aquells que criden més fort. I més que preservar el producte original, la nostra societat «Googleitzada» ha descobert que un vincle (un *link*) no substitueix una idea, que els «resultats» (d'una cerca) no poden ocupar el lloc de l'inimitable estil i l'astúcia que caracteritzen un argument o una exposició ben desenvolupats. En nom dels resultats intercanviables, hem perdut el segell irreductible del temperament.

Allò que hauria d'haver explicat als «Googleians» era que l'originalitat no té res en absolut de romàntic. Els hauria d'haver tranquil·litzat que, en faltar-li aquest romanticisme, l'originalitat no té potencial per exercir una autoritat abusiva. L'originalitat és tan normal i corrent com la teva pròpia vida, no es pot duplicar i és profundament específica —un fet que sovint perdem de vista en un moment en què diferents tipus de xarxes socials ens arrosseguen a tots cap a la massa embogidora. Hem d'agradir a Internet que busqui celebrar l'humil originalitat quotidiana de ser nosaltres mateixos. Però les conseqüències imprevistes són la broma preferida de la història, i hem de maleir Internet per haver amputat l'originalitat dels objectius i les fites humanes. Qualsevol aspirant a percussionista sap que res significa res sense el *swing* —idiosincràtic— que li cal. *